

Söderköping på egen hand

Söderköpings storhetstid inföll under medeltiden. Det var en av Sveriges viktigaste hamnstäder och platsen för kungakröningar, flera riksmöten och andra viktiga politiska händelser.

På 1600-talet förlorade Söderköping sin ställning när hamnen inte längre var brukbar. Varken kanalbygge eller vattenkuranstalt under 1800-talets första hälft kunde ge staden tillbaka dess forna glans.

Gatunätet har kvar sin medeltida struktur medan bebyggelsen i huvudsak bär präg av småstad vid sekelskiftet 1900. Stadens utseende förändrades drastiskt när Göta kanal byggdes. Idag är kanalhamnen ett livligt sommarcentrum.

1. Rådhuset. Det första rådhuset byggdes ca 1250. Efter flera ombyggnader revs det 1773 för att ge plats åt det nuvarande som stod klart 1777. I tornet fanns brandvakten, som ringde i rådhusklockan vid eldsvåda. Numera finns här ett konstgalleri och ateljéer. Rådhusalen på övervåningen och fångcellerna i källaren finns kvar. Byggnadsminne.

2. Blomqvistska huset. Huset uppfördes 1859 och har namn efter handlaren C. A. Blomqvist som köpte huset 1863. Med sitt praktfulla yttre var det länge stadens finaste privathus. Källarvalven var lager och försäljningslokaler för Rehnbergs spritfirma, som hade tillverkning och utskänkning i det nu rivna huset bredvid. Byggnadsminne.

3. Braskens hus och Munkbrogatan. Källaren är medeltida medan överbyggnaden är från 1700-talet. Uthuset är två enkelstugor. Byggnadsminne. Traditionen att biskop Hans Brask haft tryckeri här, är tvivelaktig, men biskopen ägde två gårdar vid Munkbrogatan. Det fanns ett boktryckeri i staden innan Gustav Vasa drog in det till kronan. Utmed Munkbrogatan finns flera 1700-tals-hus och en "hållgård", använd vid filminspelningen av "Madicken".

4. Klosterområdet och Skvallertorget. Franciskanerklostret, som anlades 1235, låg mellan Munkbrogatan och Drothems kyrkan. Rester av klostret och dess 1100-

talskyrka har påträffats vid utgrävningar. Klostret revs efter reformationen och stugor till hospitalet byggdes. Nuvarande s k hospitalsstugor runt stadens minsta torg är byggda under 17- och 1800-talen.

5. Lottagården. Tre mindre hus från skiftet 16-1700. Kallades förr Knäckegummans gård. Det röda timrade tvåvåningshuset intill är från sent 1700-tal.

6. "Kalle mä pipas stuga" eller Rydbergsstugan är en parstuga från 16- eller 1700-talet. Hustypen är medeltida och har påträffats vid utgrävningar i staden. Klockringaren "Kalle mä pipa" bodde här under 1900-talets första hälft.

7-8. Drothems kyrka och klockstapel. En av stadskärnans två bevarade medeltidskyrkor från slutet av 1200-talet. Vacker interiör med inventarier från medeltiden.

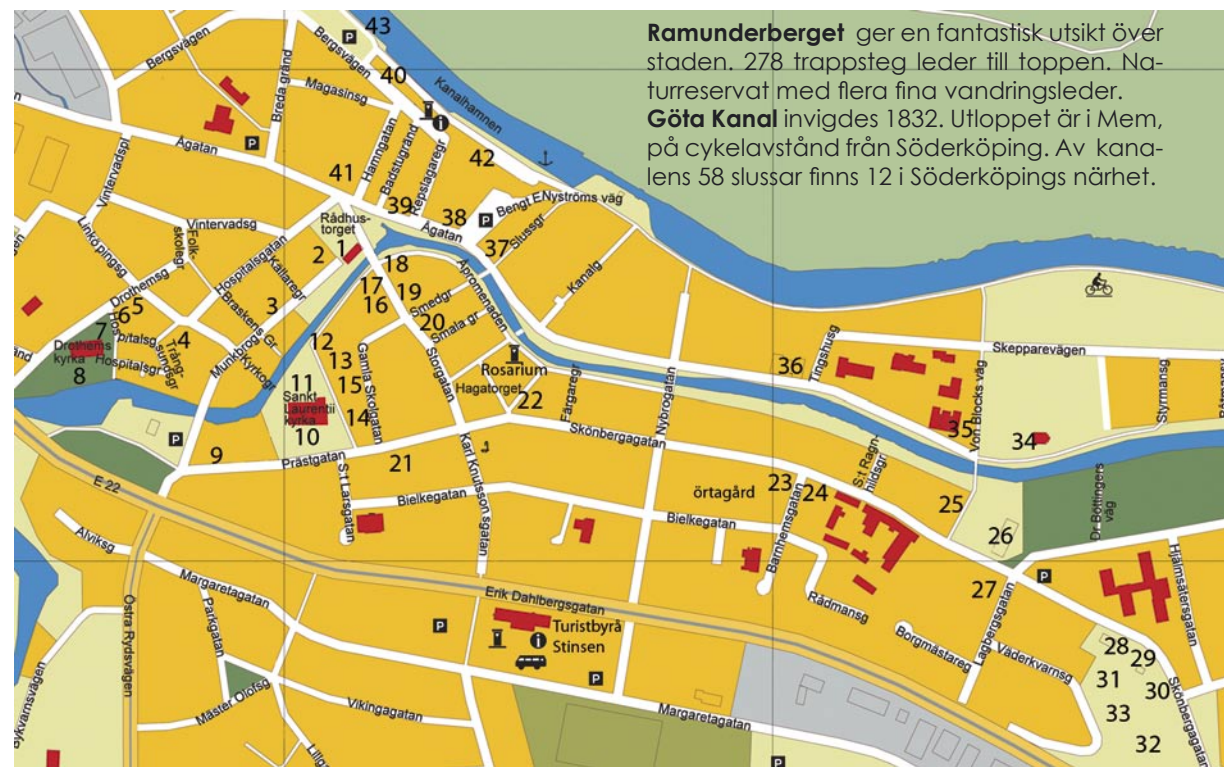
9. Kungsgården Bosgård. Nuvarande huvudbyggnad är från 1700-talet. Gården är ofta omtalad i medeltida urkunder, med ägare som Bo Jonsson Grip, Sten Sture och Gustav Vasa.

10-11. S:t Laurentii kyrka och klockstapel. Kyrkan från 1200-talets slut i tegelgotik är uppkallad efter martyren S:t Lars/S:t Laurentius. Han återfinns på en kalkmålning på sakristians gavel. Kyrkan har unika inventarier från medeltiden. Den 50 m höga klockstapeln i trä byggdes 1583 av Anders "Stapelmakare". Här hänger 4 ton klockor.

12. Klockaregården. Klockarbostad från 1800-talets början och epidemisjukhus runt 1900. Används numera av kyrkan.

13. Mulachska huset. Vid sin död efterlämnade läkaren C. G. Mulach, verksam 1784-1827, medel till detta hus för gamla och sjuka. Idag är här konstnärsateljéer.

14. Stadshistoriskt museum. Stadens äldsta bevarade skolbyggnad, med bottenvåning från tidigt 1500-tal. Övervåningarna från 1781. Skola från medeltiden fram till 1861, därefter ålderdomshem och bibliotek. Disponeras nu av hembygdsföreningen S:t Ragnhilds Gille.

Ramunderberget ger en fantastisk utsikt över staden. 278 trappsteg leder till toppen. Naturreseptat med flera fina vandringsleder. **Göta Kanal** invigdes 1832. Utloppet är i Mem, på cykelavstånd från Söderköping. Av kanalens 58 slussar finns 12 i Söderköpings närhet.

15. Gamla gymnastiken. Byggdes 1809 och inrymde skollokal till 1861. Senare blev huset inrett för gymnastik. Idag bl a utställningslokal. Byggd i korsvirkesteknik.

16. Källarhuset. Hus med källare i markplan från tidigt 1500-tal och övervåning från 1700-talet i trä. Källarväggarna är 1,5 m tjocka. Byggnadsminne liksom nr 17.

17. Garvaregården. Huvudbyggnaden är från 1700-talet. På gården fanns ett garveri i verksamhet till omkring 1950.

18. Kung Johans hus. Traditionen förknippar huset med Johan III som förordade byggande av stenhus efter den stora krigsbranden 1567. Källaren är troligen från 1400-talet och resten av huset från 1500-talets slut. Spår av trappstegsgavlar-na syns på vinden. Byggnadsminne liksom flera av byggnaderna i kvarteret.

19. Wallbergs gård. En av stadens sk hållgårdar, handelsgårdar som kunde här-bärgera långväga kunder. Äldsta delarna är från 1700-talet.

20. Bokhandel. Här har varit bokhandel

sedan husets tillkomst 1815. Även poststation under en tid. I det tidigare borgmästarhemmet på andra våningen var Karl XIV Johan gäst i samband med Göta kanals invigning 1832. Mittemot (Storgatan 4) är en handelsgård från 1700-talet.

21. Gamla prostgården. Idag är 1700-talsbyggnaden omvandlad till bostadshus. Fram till början av 1900-talet var här prästgård, därefter konditori och kafé.

22. Kv. Bryggaren. 1700-talsgården vid Hagatorget har bl a innehållit bryggeriet Göta. Vid en arkeologisk utgrävning 1985 fann man en medeltida röd och blå yllekjortel. Det är den äldsta medeltida dräkten i Norden och den enda tvåfärgade.

23. Erixonska gården. Det vackra huset i korsvirkesteknik byggdes 1850. Folklivsforskaren Sigurd Erixons barndomshem.

24. Kopparslagargården. Hantverksmiljö från 1700-talet. Kopparslageriet vid 1800-talets mitt bestod av mangård, verkstad med gesällrum på vinden, kopparbod, bryggstuga, vedbod och stall.

25-27, 34-35. Söderköpings brunn. Brunnshotellets "Slottets" (25) äldsta delar är från 1770-talet, tillbyggda 1851. På andra sidan Skönbergagatan ligger läkarbostaden (27), numera hotellannex, i en äldre byggnad, ombyggd 1830 av Dr Olof Lagberg. I parken finns brunnsalong (26) från 1819 och på andra sidan ån, brunnskyrka (34) från 1898 och brunnslasarett (35) använt 1893-1976 (nu skola). Gästvillorna och badhuset är borta. Verksamheten startade 1719 och blev 1842 en vattenkuranstalt som lockade många gäster att dricka brunn. Brunnsdrickandet upphörde på 1960-talet.

28-33. Korskullen. S:t Ragnhilds Gille, bildat 1918 flyttade i "Skansenanda" hit gamla byggnader. Ursprungliga är grindstugan från 1700-talet (32), mangårdsbyggnaden från 1800-talets slut och lusthuset på kullens topp (31) är byggt av Dr Lagberg på 1830-talet. Det innehöll hembygds-museum på 1920-talet. Väderkvarn (33) och loftbod (30) kom från kusten och fiskar-torpet (29) från V Husby. Vandrarhemmet Mangelgården (28) är ett 1700-talshus

som är flyttat från Skönbergagatan. Campingplatsen har funnits sedan 1941.

36. Arbetarföreningens hus. Byggnaden tillkom 1884 och blev stadens nöjeslokal med bl a teater, bio och stadens första folkbibliotek. Sedan användes huset i många år som auktionskammare. Är nu renoverat i ursprungligt skick och används återigen som nöjeslokal.

37. Åcaféet. Huset har troligen medeltida källare medan överbyggnaden är från 1800. Här i läkarbostaden föddes 1867 poeten, psalmdiktaren Bengt E. Nyström. I 1700-talshuset bredvid, tidigare prästbostad, finns tjocka medeltida källarväggar.

38. Stadshotellet. I början av 1900-talet uppfördes flera större byggnader i staden. Stadshotellet ersatte 1911 en gammal skjutsstation på platsen och blev en omtyckt restaurangmiljö. Idag ombyggt till bostäder.

39. Von Hornska huset. Det forna gästgiveriet Fenix var inrymt i denna 1830-talsbyggnad, med medeltida källare.

40. Kanalmagasinen. Magasinen vid kanalhamnen påminner om en tid med fraktbåtar på kanalen. De längst bort är från kanalens första tid i början av 1830-talet. Magasinen i trä är från 1898.

41. Kv Forseman. Gården är en av de bäst bevarade handels- och hållgårdarna. Miljön är från 1800-talets början men flera av husen har senmedeltida källare. Det åttkantiga huset är byggt 1830 och har varit kafferosteri.

42. Fyrtornen. Silobyggnaden från 1950-talets slut byggdes 2004 om till bostäder. Byggnaden bredvid innehöll tidigare spannmålstork och renseri, idag ombyggt till kontor, butiker och restauranger.

43. "Rabbit Crossing". Skulpturen av Eva Fornåå med hjälpsamma kaniner på båda sidor av kanalen älskas av alla barn.

Foto: Thomas Petterson

Text, foto, layout: Monica Stangel Löfvall

Söderköpings kommun 2008

Turistinformation finns i Stinsen

Tel: 0121-18160, www.soderkoping.se

